

פינוי אשפה ברשות המקומית

הוראות בטיחות לעובדים העוסקים באיסוף ובפינוי אשפה

מאת מאיר סאיג

ממונה על בטיחות וגיהות, עיריית פתח-תקוה
יו"ר פורום הממונים על הבטיחות ברשויות המקומיות

צילומים מתוך החוברת "הוראות בטיחות וגיהות בפינוי אשפה"

ומלווה במרבית סוגי הסיכונים הקיימים בעולם הבטיחות: תברואתיים, מכניים, פיזיים, ביולוגיים, כימיים, חשמליים ואש. עובד פינוי אשפה מתמודד מדי יום עם גורמים סביבתיים בעייתיים, האופייניים לעבודתו, כגון זיהום אוויר, טמפרטורות גבוהות היוצרות עומסי חום או טמפרטורות נמוכות בשילוב רוחות וגשמים, מגוון סוגי אשפה, ילדים בסביבת העבודה, תנועת כלי רכב, רכבים חונים, בעלי חיים, משטחים הגורמים להחלקה, מכשולים ועוד. עבודה בשעות העבודה המוקדמות או המאוחרות של הלילה, תוך מאמץ פיזי מורכב ומרוכז, היא הווייתם של עובדי פינוי האשפה בכל העולם. יש להוסיף על כך את סביבת העבודה הדינמית, אשר נכללים בה שלושה מעגלי בטיחות שלובים זה בזה:

מנחות לעובדים לאורך כל שלבי איסוף האשפה, באמצעים שונים, עד לפינויה אל תחנת איסוף הפסולת.

הגורם המדרבן לשים דגש על עיסוק זה, היא הסטטיסטיקה העגומה, המלמדת שעובדי פינוי אשפה ברשויות המקומיות, לרבות עובדי קבלן, עומדים בראש הסולם של נפגעי תאונות העבודה וימי ההיעדרות הנגזרים מכך. למרבה הצער, עבודות פינוי אשפה אף גבו מחיר יקר מאוד בחיי אדם או גרמו לנכות, לרבות השלכות ארוכות טווח על עמוד השדרה.

"עיסוק מסוכן"

עיסוק בפינוי אשפה, מטבע הדברים, מסוכן

מ שחר ההיסטוריה, ראה האדם באשפה מטרד שיש לסלקו. החיים בכרך העירוני בצפיפות, בעידן המודרני, הובילו למציאת פתרונות לאיסוף וסילוק אשפה, החל משימוש בבעלי חיים, דרך משאיות האשפה הפופולריות וכלה בטכנולוגיות שאיבה מתקדמות.

"סטטיסטיקה עגומה"

תחום האשפה עובר שינויים גם מתפיסתו כמטרד לתפיסתו כמשאב שניתן לניצול ולשימוש חוזרים. החקיקה בתחום הבטיחות לא התייחסה כמעט לעבודות פינוי אשפה. כיוון שכך, עסקתי שנים רבות כממונה בטיחות עירוני בזירה כמעט ריקה, עד שעלה הצורך להגדיר הוראות בטיחות

העובד, הצוות והציבור.

“לחץ נפשי”

ההתמודדות עם עובדי פינוי אשפה מאתגרת. האתגר טמון, בין היתר, בכוחם של העובדים בעבודה מאורגנת אל מול מעבידיהם ברשויות המקומיות. אך ההכרח לרצות את המעסיק ואת התושבים גם יחד מוליד לא פעם גם לחץ נפשי (סטריס), הפוגע בשלומם ובבריאותם של העובדים.

פינוי אשפה הוא שם כולל לתהליכים שונים ולאמצעים שונים לאיסוף, לשינוע ולהטמנת אשפה. חוברת הוראות בטיחות וגיהות לעבודות פינוי אשפה, שיצאה לאור בימים אלו,

נכתבה על בסיס מיטב הידע המקצועי הקיים בעולם, וכמובן על בסיס הפקת לקחים, ש"נכתבו בדם", והופקו לאחר תאונות ברשויות המקומיות.

מטרת החוברת היא הקניית ידע לעובדים ולמנהלים בתחום עבודות פינוי האשפה, שכן, הכרת הסיכונים והמודעות אליהם הן המפתח למניעת תאונות ומחלות מקצוע בתחום זה. הוראות הבטיחות המובאות בחוברת אינן מכסות, מטבע הדברים, את כל המצבים המסוכנים שעלולים להיווצר בעבודות פינוי אשפה. נדרש תמיד שיקול דעת ופעולה מונעת, בבחינת "נוצר דרכו שומר נפשו".

◀ המשך בעמוד הבא

נספח 5 - גיליון מידע מפנה אשפה

גיליון מידע על סיכונים תעסוקתיים

מפנה אשפה

מהו גיליון מידע על סיכונים תעסוקתיים?

גיליון מידע זה הוא אחד מתוך סדרה של גיליונות מידע בין-לאומיים, המתייחסים לסיכונים תעסוקתיים במקצועות שונים. הוא מיועד לכל אלה הקשורים מקצועית בשמירת הבטיחות והבריאות בעבודה: רופאים ואחיות תעסוקתיים, גיהותנים, ממוני וקציני בטיחות, מפקחי עבודה, מנהלי עבודה, נציגי עובדים ועובדים מיומנים אחרים.

גיליון מידע זה מפרט, בסדר תקני מוגדר, את הסיכונים השונים אשר מפנה אשפה עלול להיות חשוף אליהם במהלך עבודתו הרגילה. גיליון מידע זה אינו מיועד לספק עצות, אלא מהווה מקור מידע בלבד. הידע על אודות מה שגורם לפציעות ולמחלות תעסוקתיות מאפשר לתכנן וליישם אמצעי מגן מתאימים נגד סיכונים אלה.

גיליון מידע זה מכיל ארבעה עמודים:

בעמוד הראשון מצוי מידע על הסיכונים המשמעותיים ביותר לגבי עבודתו של **מפנה אשפה**. העמודים 2 ו-3 מכילים מידע מפורט ושיטתי יותר בנוגע לסוגים השונים של הסיכונים, לעתים יחד עם הצעות לגבי אופן מניעתם (הם מסומנים כ- ❶ וכו' וההסבר להם ניתן בסוף עמוד 3).

עמוד 4 מיועד עבור מידע ספציפי, שהוא בעל ערך במיוחד עבור מומחים בתחום הבטיחות והגיהות, וכולל את תיאור המקצוע, פירוט המטלות של העובד, הערות, מראי מקום וכד'.

מיהו מפנה אשפה?

מפנה אשפה / פועל אשפה הוא עובד שתפקידו לנקות, לפנות אשפה ביתית או תעשייתית באופן ידני או באמצעים מכניים.

מהם הסיכונים העיקריים של עיסוק זה?

נפילות, החלקות ומעידות - בעת שינוע אשפה, ירידה מרכב איסוף אשפה ובאתר סילוק פסולת.

היפגעות מקלי רכב חולפים או ממשאיות פינוי אשפה.

מעכה וגזירת איברים / היפגעות מעצמים הניתנים ממתקני הרמה ודחס כלי רכב לשינוע אשפה.

חשיפה לגורמים סביבתיים: חום או קור קיצוניים, קרינת שמש מוגזמת, עומס חום כבד והתייבשות, לחות גבוהה, אבק וכו'.

גורמים פסיכולוגיים וחברתיים, הקשורים לאופי העבודה או למקום העבודה, כולל יחסי אנוש, ארגון העבודה, חשיפה לאלימות ותקיפה הקשורים בעבודה, עבודה במשמרות, לחץ חברתי וכו'.

גיליון מידע על סיכונים תעסוקתיים

מפנה אשפה

סיכונים תעסוקתיים

סיכוני תאונות

- 1 2
- 1 3
- 4 8
- 8
- 5
- 1 6
- 9
- 10

נפילות, החלקות, היתקלות במכשולים בשבילי פינוי אשפה, ממשאית האשפה ובאתר פינוי אשפה. סיכון מוגבר לתאונות דרכים, למפנה אשפה העובד בסביבת כלי תעבורה. היפגעות ממכלים נופלים, חפצים מועפים, אבק ושבבים החודרים לעיניים. מעיכה, קטיעת איברי גוף כתוצאה ממנגנון הרמת המכלים ודחסן האשפה. חשיפה לטמפרטורות קיצוניות וקרנה. סכנת נשיכה, הכשה ודקירה מבעלי חיים ומשאיות פסולת רפואית. פריצת דיסק, שברים. אירוע לב, אירוע פלילי, תעוקה עקב לחץ נפשי ומתחים בעבודה.

סיכונים פיזיקליים

- 3
- 4 8
- 1 4
- 4 6
- 5
- 7

פגיעה מכלי רכב חולפים במהלך העבודה או ממשאית האשפה, לרבות נסיעה לאחור. נקודת גזירה ומעיכה של מנגנון דחס, נקודת גזירה ומעיכה של מנגנון הרמה, נקודת גזירה ומעיכה בהורדת זנב המשאית, מעיכה בעת ניקוי פנימי של תא הדחס. מעידות, החלקות בעת שינוע מכלים, החלקה בעת ירידה ועלייה למשאית וממנה, החלקה באתר אשפה. מעידה כתוצאה מקריסת מדרגה אחורית, פגיעה מפתיחת זרועות בהרמת מכלים. התזת נוזל הידראולי בלחץ, פגיעה מעצמים, נפילה או העפה של עצמים, נתזים, רסיסים, אבק, מכלי אשפה. חשיפה לגורמים סביבתיים, כולל חום או קור קיצוניים (עבודה בגשם או חשיפה לשמש בשיא החום), קרינת שמש מוגזמת, עומס חום והתייבשות, לחות גבוהה, לחץ סביבתי וכו'. סכנת התחשמלות ממפסקי חשמל בחדרי אשפה או מנגיעת מנוף בקווי חשמל עליים.

סיכונים כימיים

- 1 6
- 1 6

חשיפה אקראית לחומרי הדברה, לחומרים משתכים, לממסים אורגניים וכו'. חשיפה לאבק, נדפי מתכות וכד'.

◀ המשך מעמוד קודם

נספח 5 | מפנה אשפה

מפנה אשפה | גיליון מידע על סיכונים תעסוקתיים

סיכונים ביולוגיים

1 6

נשיכות כלבים, חתולים, חולדות, נברנים וכד'. הכשות נחשים.

1 6

עקיצות צרעות או דלקות עור וגירויים עקב מגע עם צמחייה אלרגנית או עם חרקים אחרים.

1 6

דקירות מחטים מפסולת רפואית כגון מחטים וחשש להידבקות מזהבת או איידס.

בעיות ארגונומיות, פסיכולוגיות וחברתיות

9

פגיעות במערכת שריר-שלד, כאבי גב הקשורים בהזזה או בטלטול של חפצים כבדים, מאמצים חוזרניים.

10

גורמים פסיכולוגיים וחברתיים, הקשורים לאופי העבודה או למקום העבודה, כולל יחסי אנוש, ארגון העבודה, תקשורת לקויה, חשיפה לאלימות ותקיפה, הקשורים בעבודה, לחץ חברתי לסיים את העבודה מהר, עקה נפשית עקב שיבוץ שאינו משביע רצון, עבודה במשמרות וכו'.

רשימת אמצעי המניעה

- 1 בעבודת פינוי אשפה לבש תמיד ציוד מגן אישי מתאים, ובייחוד אפוד זוהר, כפפות מגן, נעלי בטיחות עם סוליות למניעת החלקה, פגיעה וחדירת עצמים חדים; על פי הצורך השתמש גם בקסדת מגן, משקפי מגן ובנשמיים.
- 2 ודא שמשטחי העבודה יהיו תקינים, יציבים ומחורצים למניעת החלקה. דרכי הגישה למכלי האשפה יהיו עבירים וללא מכשולים.
- 3 השתמש באפודים זוהרים וביגוד מחזיר אור לפי ת"י 1258; פינוי אשפה ייעשה מצד ימין של הכביש הפונה למדרכה; בעת נסיעה לאחור יש להסתייע בעובד מכוון.
- 4 ודא שנגקטו כל פעולות התחזוקה והבדיקות התקופתיות הדרושות לתקינות המשאית ואביזריה.
- 5 השתמש בביגוד המתאים למזג האוויר; השתמש בביגוד ובכיסוי ראש להגנה נאותה מפני מזג אוויר קיצוני וקרנית השמש, לרבות קרם הגנה ומשקפי שמש.
- 6 שמור על מרחק נגיעה מהפסולת, עמוד לצד המשאית, התרחק מענני אבק והשתמש במשקפי מגן ובכפפות מגן מתאימות.
- 7 הישמר ממגע עם מפסקי תאורה חשופים בחדרי אשפה ושמור על מרחקי בטיחות הנדרשים בחוק למניעת מגע בין זרועות מנוף משאית האשפה לקווי חשמל עליים.
- 8 ודא מניעת מגע עם מנגנון הרמת המכלים, מכלי האשפה ודחסן האשפה; אזור הטעינה והפריקה של האשפה חייב להיות סטרילי (ללא הימצאות בני אדם או רכוש).
- 9 הקפד על כללי הרמה נכונה; הרם פסולת כבדה באמצעי עזר מכניים או בסיוע עובדי צוות נוספים.
- 10 במידת הצורך, היוועץ עם פסיכולוג תעסוקתי או עם מומחים ליחסי עבודה.

המוסד לבטיחות ולגיהות

גיליון מידע על סיכונים תעסוקתיים

מפנה אשפה

סיכונים תעסוקתיים

סיכוני תאונות

1 2

1 3

4 8

8

5

1 6

9

10

נפילות, החלקות, היתקלות במכשולים בשבילי פינוי אשפה, ממשאית האשפה ובאתר פינוי אשפה. סיכון מוגבר לתאונות דרכים, למפנה אשפה העובד בסביבת כלי תעבורה. היפגעות ממכלים נופלים, חפצים מועפים, אבק ושברים החודרים לעיניים. מעיכה, קטיעת איברי גוף כתוצאה ממנגנון הרמת המכלים ודחסן האשפה. חשיפה לטמפרטורות קיצוניות וקרינה. סכנת נשיכה, הכשה ודקירה מבעלי חיים ומשאיות פסולת רפואית. פריצת דיסק, שברים. אירוע לב, אירוע פלילי, תעוקה עקב לחץ נפשי ומתחים בעבודה.

סיכונים פיזיקליים

3

4 8

1 4

4 6

5

7

פגיעה מכלי רכב חולפים במהלך העבודה או ממשאית האשפה, לרבות נסיעה לאחור. נקודת גזירה ומעיכה של מנגנון דחס, נקודת גזירה ומעיכה של מנגנון הרמה, נקודת גזירה ומעיכה בהורדת זנב המשאית, מעיכה בעת ניקוי פנימי של תא הדחס. מעידות, החלקות בעת שינוע מכלים, החלקה בעת ירידה ועלייה למשאית וממנה, החלקה באתר אשפה. מעידה כתוצאה מקריסת מדרגה אחורית, פגיעה מפתיחת זרועות בהרמת מכלים. התזת נוזל הידראולי בלחץ, פגיעה מעצמים, נפילה או העפה של עצמים, נתזים, רסיסים, אבק, מכלי אשפה. חשיפה לגורמים סביבתיים, כולל חום או קור קיצוניים (עבודה בגשם או חשיפה לשמש בשיא החום), קרינת שמש מוגזמת, עומס חום והתייבשות, לחות גבוהה, לחץ סביבתי וכו'. סכנת התחשמלות ממפסקי חשמל בחדרי אשפה או מנגיעת מנוף בקווי חשמל עליים.

סיכונים כימיים

1 6

1 6

חשיפה אקראית לחומרי הדברה, לחומרים משתכים, לממסים אורגניים וכו'.

חשיפה לאבק, בדפי מתכות וכו'.